

KUNTASTRATEGIA JA TOIMENPIDESUUNNITELMA

Tohmajärvi on asukkaidensa omistama, rakastama ja hyvin hoitama, itäisimmässä Suomessa sijaitseva mukavan kokoinen kotikunta, jossa viihdytään ja hankitaan toimeentuloa runsaiden ja puhtaiden luonnonvarojen keskellä.

Tohmajärven kuntastrategia ja toimenpidesuunnitelma

Tolokku ja toimelias Tohmajärvi

Historiaa ja nykypäivää, josta on oikeus olla ylpeä

Tohmajärven tarina on ainutlaatuinen kuin myös sijaintimme rajamaakunnan reunalla, idän ja lännen kohtauspaikalla. Kautta historian tänne on tultu ja täältä on lähdetty. Kruununvoutien hallintopitäjän kuuluisin isäntä Karjalan kuningas Gabriel Wallenius oli oman aikansa maakunnan kehittäjä. Jouhkolan hovissa ovat vierailleet niin Venäjän keisari Aleksanteri kuin runonlaulannan kerääjä Elias Lönnrotkin.

Täällä on sodittu ja niihin jouduttu. Hallinto- ja sotahistorian lisäksi täällä on tehty suomalaista teollisuushistoriaa. Wärtsilä-yhtiö sai alkunsa kosken partaalta Tohmajärven Wärtsilästä ja kasvoi kansainväliseksi suuryritykseksi. Siinä sivussa kasvoi Wärtsilä itsenäiseksi kunnaksi, kunnes sota vei valtaosan niin kunnasta kuin yhtiöstäkin. Raja tuli uuteen paikkaan ja luontaiset kulku- ja kauppayhteydet katkesivat.

Kun Suomi soti, kärsi ja jälleenrakensi, erityisen paljon koeteltiin rajaseutua. Vaikeuskertoimia on itärajalla ollut aina enemmän kuin rannikkoseudulla tai sisämaassa, missä naapurusto on varakkaampaa ja toimintamahdollisuuksia vapaasti jokaiseen ilmansuuntaan.

Viljavat maat, komeat koivikot, Laatokan leppeä ilmasto, vaikuttavat vaaramaisemat, suku ja savokarjalaiset hengenheimolaiset. Siinä lie syitä sukupolville entisistä tuleviin asettua näille tienoville. Jotain erityislaatuista Tohmajärvellä on. Järnefeltistä Lassilaan ja Oeschiin, Äiteestä Ambrosiukseen ja Rädystä Katri Helenaan. Moni merkittävään rooliin noussut suomalainen on täältä ponnistanut

Rujosti kohdelleesta rakennemuutoksesta, työpaikkojen ja väen vähenemisestä huolimatta täällä eletään vielä tulevaisuudessakin. Tekniikka on tuonut koko maailman käden ulottuville. Onpa kyse ihmissuhteista tai kaupankäynnistä, sijainnin ja välimatkojen merkitys on vähentynyt. Olemme osa maailmaa, Eurooppaa, Suomea ja Pohjois-Karjalaa. Kauas on aina pitkä matka ja maailman napa on siellä, missä itse on. Täällä turvallisessa ympäristössä, puhtaan luonnon keskellä lapsia kasvatetaan ja koulutetaan, töitä tehdään, yritetään, vanhennutaan ja kuollaan pois, kun aika on.

Tohmajärven kunnan tavoitteena on luoda kuntalaisille hyvän elämän edellytykset. Tiedostamme, että kunta tai valtio ei ole kaikkivoipainen. Kunta ei voi taata ja järjestää jokaiselle onnellista elämää, mutta se voi luoda siihen mahdollisuuksia, torjua pahoinvointia ja ylläpitää turvaverkkoja. Ihmisten oma tahto, toimeliaisuus, yritteliäisyys ja yhteistyö ovat kaiken hyvinvoinnin perusta.

Tosiasioita, jotka on tunnustettava

Tohmajärvi ja Värtsilä yhdistyivät vuonna 2005, jolloin asukkaita uudessa kunnassa oli yhteensä 5 511. Vuoden 2017 lopussa tohmajärveläisiä oli 4 578. Vuonna 2030 väkiluvun ennustetaan olevan 4 092 ja 3 828 vuonna 2040. Lapsia ennustetaan tällä ajanjaksolla syntyvän vuosittain 30–35.

Tohmajärven väestö ikääntyy. Entistä useampi on eläkkeellä ja harvempi työelämässä. Tohmajärven tilanne on maakunnallisesti keskiverto, mutta koko maan keskiarvoihin verrattuna huoltosuhteella tarkasteltuna huonompi.

Työpaikkojen määrä Tohmajärvellä on vähentynyt. Vahvuutena ovat luonnonvarat, väljyys ja turvallisuus, mahdollisuuksina raja ja rajattomat tiedon valtatiet. Kuntastrategian tarkoituksena on linjata, miten Tohmajärvi suuntaa historian ja nykyhetken pohjalta tulevaisuuteen. Mihin uskomme ja miten tartumme tarjolla oleviin mahdollisuuksiin. Kuntastrategian tavoitteita kontrolloidaan vuosittain budjetin laadinnan yhteydessä. Kunnan strategia on ensimmäinen asia, jota tarkastellaan, kun ryhdytään valmistelevaan seuraavan vuoden budjettia. Lautakuntien budjettivalmistelussa yksilöidään tavoitteet, jotka seuraavana vuonna toteutetaan.

<p style="text-align: center;">Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none">• Rajanylityspaikka• Kehittynyt maatalous• Monipuolinen pienyritystoiminta• Toimivat palvelut ja harrastusmahdollisuudet• Turvallinen ja viihtyisä asuinympäristö• Talvella on lunta ja kesällä lämmintä• Jyrkkäpiirteiset vaarat ja Laatokan lehdot• Tasapainoinen kuntatalous• Historia ja merkkihenkilöt	<p style="text-align: center;">Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none">• Rajanylityspaikka ja läpikulkumatkailijat• Uusi koulu ja päiväkoti, toimivat palvelut• Pendelöinti erityisesti Joensuuhun• Mahlantuotannon kehittyminen• Positiivinen ilmapiiri ja tekemisen meininki• Luontokohteiden parempi hyödyntäminen• Edulliset omakotitalot houkuttavat asujia• Digitalisaatio tuo koko maailman lähelle• Sopivankokoinen kunta toimii ketterästi ja joustavasti
<p style="text-align: center;">Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none">• Väestön väheneminen• Suuri työttömyys, työpaikkojen puute• Alhainen tulotaso, matala koulutustaso• Rohkeuden ja yrittäjyyden puute• Rapistuva yleisilme• Vesistöjen vähäisyys• Etäisyys suurempiin keskuksiin, ei vetoapua	<p style="text-align: center;">Uhat</p> <ul style="list-style-type: none">• Sote- ja maakuntauudistus vie lähipalveluita ja työpaikkoja• Kunnan talous kiristyy, palvelut heikkenevät• Kaupunkien imu hävittää pendelöintiasukkaat• Yritystoiminnan hiipuminen eläköitymisten myötä• Parikkalan rajanylityspaikka vie matkustajat Niiralasta• Venäjän toimet• Uskalluksen puute päätöksenteossa• Venäjän lähialueen köyhyys

Toiminta-ajatus

Tohmajärvi on asukkaidensa omistama, rakastama ja hyvin hoitama, itäisimmässä Suomessa sijaitseva mukavan kokoinen kotikunta, jossa viihdytään ja hankitaan toimeentuloa runsaiden ja puhtaiden luonnonvarojen keskellä.

Visio

Tohmajärvi on tolokku ja toimelias maaseutukunta, joka tunnetaan EU:n itäisimmästä rajanylityspaikasta, loistavasta logistiikasta ja liikenteellisestä sijainnista. Mainospuheissamme maineemme mahtavuus muodostuu merkkihenkilöistä, mahlasta, maisemista, maidosta, metsästä, metallista ja mainiosta myö-meiningistä.

Hyvinvoinnin edistäminen

Kunnan tehtävä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla. Hyvinvointi käsitteenä voidaan ymmärtää sisältävän lähes kaikki mahdollinen. Kuntastrategiassa hyvinvoinnin edistämiseen on kirjattu keskeisimmät hyvinvoinnin toteutumisen esteeksi katsotut asiat ja määritelty ne keinot, joilla kunta näihin asioihin voi vaikuttaa.

Erillisessä hyvinvointisuunnitelmassa linjataan samansuuntaiset täydentävät tavoitteet.

Haaste	Tavoitetila 2021	Keinot / toimenpiteet	Vastuutaho kunnassa	Toteuman arviointi (toimenpiteet ja niiden vaikuttavuus)
Työttömyys	Työttömyyden alentaminen maakunnan keskiarvotasolle Nuorisotyöttömyys (alle 25-vuotiaat) enintään 5 %	<ul style="list-style-type: none"> Määritellään työllisyysohjelmassa, johon päivitetään uusia toimenpiteitä, kuten sosiaalinen luototus Työllisyyspalveluiden asemaa vahvistetaan vakinaistamalla työllisyyskoordinaattori Hankkeisiin osallistutaan ja niitä voidaan myös itse toteuttaa 	Kunnanhallitus Kehittämispalvelut	<ul style="list-style-type: none"> Toimenpiteet pääosin tehty. Tavoitetilasta ollaan kaukana. Työttömyysaste v. 2019 oli Tohmajärvellä Pohjois-Karjalan kunnista kolmanneksi korkein ja Suomen kunnista neljäs, keskimäärin 14,9 % (P-K 12,9 %) Nuorisotyöttömyys v. 2018 Suomen kuntien toiseksi korkein (27,3%). Työllisyyskoordinaattorin toimi vakinaistettu ja ToKi-hanke aloitettu 2019. Keväällä 2019 päättyneen Työllistyvä Keski-Karjala-hankkeen ansiosta arvioitiin saavutetun hankekauden aikana yli miljoonan euron säästöt työttömyyskustannuksiin. Tohmajärven kunta on mukana TARMO- ja TOPAKKA-työllisyys Hankkeissa, joiden toimenpiteet tukevat ToKi-hankkeen sekä työllisyyskoordinaattorin toimintaa.
Perheiden pahoinvoinnin torjunta	Lastensuojelutarpeen ja huostaan otettujen osuuden alentaminen maakunnan keskiarvotasolle	<ul style="list-style-type: none"> Varhainen puuttuminen ja tiedonkulku vastuutahojen välillä: varhaiskasvatuksen ja koulun tiivis yhteistyö Attendon ja Siun soten kanssa Tuetaan ja järjestetään kerho-harrastetoimintaa lapsille ja lapsiperheille 	Sivistyslautakunta Varhaiskasvatus Koulut	<ul style="list-style-type: none"> Tavoitetila kaukana. 0-17 –vuotiaista lapsista huostaanotettuina oli 3,6 % v. 2018, mikä on Suomen kuntien toiseksi korkein %-osuus (koko maa 1,2 %, P-K 1,5 %) Valtakunnallinen LAPE –hanke on lisännyt vuoropuhelua soten kanssa. Vuonna 2019 aloitettiin perhekeskustoiminta Tohmajärvellä. Varhaiskasvatuksessa seurataan hyvinvointineuvolan tehokkuutta. Syksyllä 2019 aloitettiin matalan kynnyksen kerhotoiminta kaikilla alakouluilla.

<p>Nuoret koulutukseen ja työelämään</p>	<p>Kaikille tohmajärveläisille toisen asteen koulutus</p> <p>Kaikille lapsille ja nuorille koulun ulkopuolinen harrastusmahdollisuus</p> <p>Kaikki alle 25-vuotiaat koulussa, töissä tai aktivointitoimenpiteissä</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lukion ilmaiset oppikirjat ja tietokonestipendi säilytetään • Kehitetään peruskoulusta ammattiopintoihin lähteville vastaava kannustinmalli • Kesätyötakuu – jokaisella tohmajärveläisellä nuorella on kesätyökokemus • Nuorten ”työpaja” • Aktivointitakuu alle 25-vuotiaille nuorille • Edistetään yrittäjien tarpeisiin vastaavaa koulutusta 	<p>Sivistyslautakunta Koulut Nuoriso- ja liikuntatoimi Musiikkiopisto</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kaikki perusopetuksen päättäneet nuoret ovat saaneet toisen asteen opiskelupaikan jo usean vuoden ajan. • Etsivä nuorisotyöntekijä palkattiin vuoden 2020 alusta. Yksi hänen tehtävistään on auttaa toisen asteen opintonsa keskeyttäneitä löytämään uusi opiskelupaikka. Etsivälle kuuluu myös aktivoida kaikkia alle 29 –vuotiaita syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. • Harrastusmahdollisuuksista musiikin ja tanssin osalta kampanjoidaan jatkuvasti varhaiskasvatuksessa sekä kaikissa kouluissa. Harrastekalenteri on julkaistu vuosittain, mutta harrasteaktiivisuutta ei ole mitattu.
<p>Ikäihmisten yksinäisyys ja itsenäinen selviäminen</p>	<p>75 vuotta täyttäneiden kotona asuminen ja sote-palveluiden tarve enintään maakunnallista keskitasoa</p> <p>Jokaisella mahdollisuus asiointipalveluihin ilman omaa autoa julkisen liikenteen taksoin</p> <p>Kaikilla ikäihmisillä on mahdollisuus sosiaalisiin kontakteihin</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kyytitakuu • Kirjastoauto • Kansalaisopisto • Harraste- ja ystävätoiminnan tukeminen • Kylätalkkaritoiminnan tukeminen • Yhteisöllisten kokoontumismahdollisuuksien (esim. Kaivon kahvila) tarjoaminen • Voimaa vanhuuteen –hanke • Seniorikuntosalin rakentaminen sekä liikuntaan kannustavan vakiohintaisen seniorikortin käyttöönotto 	<p>Kehittämispalvelut Sivistyslautakunta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Voimaa Vanhuuteen hankeen puitteissa koulutettiin vertaisohjaajia, ulkoiluystäviä koulutettu ja pyrittiin aktivoimaan ikäihmisiä. • Kuntosali on rakentamista vaille valmis. • Digijumppakokeilu syksyllä 2019. • Kirjastoauto kiertää kylillä.
<p>Terveiden elintapojen edistäminen</p>	<p>Sohvaperunat on saatu innostettua liikkeelle</p> <p>Sairastavuusindeksi laskussa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Houkuttelevat liikuntapaikat ja kansalaisopiston tarjonta • Liikuntakatsastukset vuosittain 45 vuotta täyttävälle • Urheiluseurojen, kylien ja muiden järjestöjen toiminnan tukeminen liikuntaa ja terveitä elämäntapoja edistävän toiminnan järjestämisessä 	<p>Liikuntatoimi Kansalaisopisto</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liikuntapaikkoja on kehitetty - lähiliikuntapaikka, Nymanin kenttä, Karelian polut, kuntoportaat. • Sivistyslautakunta tukee urheiluseurojen toimintaa. • 45 –vuotiaille järjestetään liikuntakatsastukset. • Kunta mukana Tykes-hankeessa.

Elinvoiman kehittäminen

Haaste	Tavoitetila 2021	Keinot	Vastuutaho kunnassa	Toteuman arviointi (toimenpiteet ja niiden vaikuttavuus)
Työpaikkojen ja yritysten määrän kehitys	<p>Yrittäjät ovat tyytyväisiä kuntaan toimintaympäristönä</p> <p>Kannattaville yrityksille löytyy jatkajia</p> <p>Uusia yrittäjiä ja yrityksiä</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Yrittäjyysmyönteinen ilmapiiri – kannustetaan, käytetään oman paikkakunnan palveluita, saa pärjätä ja onnistua • Sujuvat yrityspalvelut kunnassa ja Ketissä – palautetta kysytään • Kehittämispalveluiden resurssit kuntoon • Järjestetään yrittäjätilaisuuksia ja muistetaan yrittäjäpalkinnoilla • Kehityskeskustelut Ketin ja valtuuston kesken keväällä ja syksyllä • Yrittäjyyskasvatusta kouluun • Yrittäjyysvaikutusten arviointi • Täsmämarkkinointia, mm. tienvarsimainokset • Toimitiloja on tarjolla kuntaan tuleville yrityksille ja kaavoitus ja tonttitarjonta kunnossa • Reitit kuntoon -> mahdollisuuksia luonto- ja lähimatkailupalveluille 	Kunnanhallitus Ylin johto Kehittämispalvelut Toimitilapalvelut	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyötä Tohmajärven Yrittäjät ry:n kanssa on vahvistettu entisestään. • Vuonna 2020 kootaan yhteen ja kirkastetaan Tohmajärven kunnan yritysyritysteistyön pelisäännöt. • Yritysvierailuja on toteutettu ja siihen tullaan panostamaan entistä enemmän vuonna 2020. • Yrittäjille toteutettiin vuonna 2019 yritysyritysyritys sekä järjestettiin yritystilaisuuksia. • Uusi kehittämisspäällikkö aloitti työssä helmikuussa 2019. • Yrittäjyyskasvatussuunnitelma laaditaan kevään 2020 aikana. • Tienvarsimainostukseen on panostettu: Reijolan jättimainostaulu otettiin käyttöön joulukuussa 2018 ja Kemien yrityskyltit uusittiin kesäksi 2019. • Tyhjeneviin toimitiloihin on aktiivisesti etsitty uusia toimijoita. • Keväällä 2019 avattiin Karelianpolut maastopyöräily-, polkujuoksu- ja patikointireitit, jotka palvelevat myös luonto- ja lähimatkailun tarpeita yhdessä aikaisempien luontopolkujen kanssa. • Tonttitarjontaa on olemassa. • Toimitiloja on rakennettu n. 400 000 € edestä vuoden 2019 aikana. Kokonaisbudjetti hankkeelle yli 880 000 €. Valmistuu vuoden 2020 aikana.
Työikäisten veronmaksajien osuus	Maakunnan kuntien myönteisin kehitys ydinkaupunkiseudun (Joensuu, Kontiolahti, Liperi) jälkeen	<ul style="list-style-type: none"> • Koulu- ja päiväkotinvestointien hyödyntäminen • Rakennuspaikkojen tarjontaa parannetaan erityisesti Tikkala-Onkamo –suunnalla • Veroprosentti kilpailukyinen 		<ul style="list-style-type: none"> • 15-65-vuotiden osuus 55,8 % (2018) on maakunnan neljänneksi korkein, niukasti Polvijärven ja Outokummun edellä. • Koulu- ja päiväkotinvestoinnit ovat vahvasti kuntamarkkinoinnissa esillä mm. Tienvarsimainoksessa ja uudessa kuntaesitteessä.

				<ul style="list-style-type: none"> • Veroprosentti on ollut 21,75 vuodesta 2013 alkaen, on P-K:n korkein, mutta valtakunnallisesti ei enää suurimpien joukossa.
Lasten ja nuorten osuus	Maakunnan lapsipitoisin (0-15 – vuotiaat % väestöstä) kunta ydinkaupunkiseudun jälkeen	<ul style="list-style-type: none"> • Koulu- ja päiväkotinvestointien hyödyntäminen • Harrastemahdollisuudet • Vauvaraha • Toisen asteen opiskelukannusteet 	Sivistyslautakunta Varhaiskasvatus Koulut	<ul style="list-style-type: none"> • Päiväkoti- ja kouluinvestoinneilla on saatu positiivista julkisuutta. • Syntyneiden lasten määrä näyttää melko hyvältä vertailtaessa muihin P-K:n samankokoisiin kuntiin. • Musiikkiopiston oppilaspaikkojen ja ryhmäharrastusten saatavuuden suhde lapsi-ikäluokkiin hyvä. • Lukiolla ilmaiset oppikirjat ja tietotekniikkastipendi.
Liikenteellinen saavutettavuus	Lisää valaistusta pääväylille Julkisen liikenteen yhteydet paremmaksi Näkymä 9-tien parantamiseen	<ul style="list-style-type: none"> • Edunvalvonta liikenneviranomaisten suuntaan ja maakuntatason yhteistyö 	Kunnanhallitus Ylin johto	<ul style="list-style-type: none"> • 9-tien linjaus ja kaavaprosessi on saatu valmiiksi. Huomioitu myös maakuntakaavassa.
Niiralan hyödyntäminen	Rajanylitysliikenne kasvussa Rajaliikenteestä hyötyvien yritysten ja siihen perustuvien työpaikkojen määrä on kasvussa Niiralan Yritystiellä on toimintaa	<ul style="list-style-type: none"> • Kauppakylä-projektia Niiralan Yritystielle edistetään • Markkinointitoimenpiteet • Yhteistyö Sortavalan alueen kanssa ja maakunnassa • Ketin ja hankkeiden hyödyntäminen 	Kunnanhallitus Ylin johto Kehittämispalvelut	<ul style="list-style-type: none"> • Niiralassa venäläisten rajanylityksiä kertyi 1,12 miljoonaa vuonna 2019, jossa laskua 2,4 %. Venäläisten määrä kuitenkin kääntyi 5 % kasvuun. • Cemagron toiminnan käynnistyminen entisissä Nurmisen kiinteistöissä on merkittävä tapaus. Kunta on mukana koy:ssä 20 % panoksella, yrityksen myötä arvioidaan syntyvän 6-10 uutta työpaikkaa kuntaan 2020 aikana. • Niiralassa aloitti marraskuussa 2019 toimintansa Cafe ELJA Oy. Rajapysäkin kiinteistön kehittämiseksi on käynnissä Tuottajien talo Niiralassa -hanke, jonka tavoitteena on kehittää kahvilapalvelujen rinnalle myymälätoimintaa, joka voisi myöhemmin aktivoida myös muiden kaupallisten palveluiden muodostumista alueelle. Tyhjään tilaan toteutetaan maakunnallinen matkailun infopiste hankerahoitusta hyödyntäen. • Maakuntakaavassa on huomioitu mahdollinen rajakauppaa tukeva liikerakentaminen.
Yhteisöllinen ja myönteinen ilmapiiri	Tohmajärvi koetaan myönteisenä ja kannustavana paikkana asua ja yrittää	<ul style="list-style-type: none"> • Tehdään kyselyitä • Tuetaan kyliä ja järjestöjä aktiiviseen toimintaan • Tuetaan tapahtumien järjestämistä 	Kunnanhallitus Kehittämispalvelut Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimi	<ul style="list-style-type: none"> • Kyläavustukset on jaettu täysimääräisinä vuosittain. • Järjestöiltoja on järjestetty ja vuonna 2020 laaditaan järjestö-kuntayhteistyön asiakirja selkeyttämään kunnan ja järjestöjen välistä yhteistyötä.

	Tohmajärvellä on tapahtumia, jotka kiinnostavat kuntalaisia ja vieraitakin			<ul style="list-style-type: none"> • Kunta toimii koordinaattorina useiden eri yhteistyössä järjestettävien tapahtumien järjestelyjen osalta mm. Potsipäivät, Hämärätori. • Lisäksi kunta on osallistunut järjestöjen toteuttamien tapahtumien suunnitteluun ja sponsorointiin. • Sivistystoimi on näytävästi mukana kaikissa kunnan tapahtumissa. • Liikuntapaikkakysely on tehty.
Kunnan ulkopuolisen asiantuntemuksen hyödyntäminen	Tohmajärvi on aktivoitunut hyödyntämään monipuolisesti ulkopuolistakin asiantuntemusta	<ul style="list-style-type: none"> • Yliopiston, ammattikorkeakoulun ja ammattiopiston asiantuntijoiden ja opiskelijoiden hyödyntäminen • Vuotuinen Tohmis-foorumi, johon kutsutaan vierailevia asiantuntijoita 	Kunnanhallitus Kunnanjohtaja Toimialajohtajat	<ul style="list-style-type: none"> • Vuonna 2020 toteutetaan aktiivista oppilaitosyhteistyötä Karelia-ammattikorkeakoulun kanssa: 1) tammikuussa 30 sote-alan opiskelijaa oli harjoittelussa kunnassa hyvinvoinnin, terveyden ja työkyvyn edistämisen näkökulmasta (kehittämispalvelut ja varhaiskasvatus), 2) helmikuussa järjestetään Karelian kv-opiskelijoille kaksipäiväinen hackathon, jossa teemana on koulukeskuksen jatkokäyttö sekä raja-alueen elinkeinotoiminnalliset mahdollisuudet, 3) yhteistyö energiapuiston kanssa kunta-alan energiatehokkuussopimuksen osalta sekä Handiheat-hankkeen kanssa polttoöljyn korvaamiseksi biokaasulla. Vuonna 2019 toteutettiin naisryttäjille suunnattu koulutus yhdessä Karelia-ammattikorkeakoulun WPower-hankkeen kanssa. Itä-Suomen yliopiston ja GTK:n asiantuntijat tulevat toukokuussa 2020 tutkimaan kunnallistalon luolastoa. • Karelia ammattikorkeakoulu on laatinut uuden sivistyskeskushankkeen hiilijalanjälkilaskelmat (valmistuu 2020). • Kunnan kiinteistöstrategia ja kunnallistalon kuntotutkimus ovat suoritettu oppilastyönä.

Elinympäristö, viihtyisyys ja vetovoima

Haaste	Tavoitetila 2021	Keinot	Vastuutaho	Toteuman arviointi (toimenpiteet ja niiden vaikuttavuus)
<p>Houkutteleva ja viihtyisä elinympäristö</p>	<p>Kunnan ja kuntakeskuksen yleisilme on silminnähtävien kohentunut</p> <p>On tehty lukuisia pieniä ja kustannuksiltaan edullisia, mutta näkyviä investointeja palvelurakenteisiin</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Infra kuntoon – tiet, kadut, valaistus • Yksityisteiden kunnan ylläpito • Sähköautojen latauspiste • Kahvila- ja ravintolapalveluiden kehittäminen (erityisesti illat ja viikonloput) • Alkon palvelupisteen houkutteleminen kuntaan • Kunnan omistamat rakennukset, tori, puisto- ja viheralueet ja uimarannat mallikelpoiseen kuntoon • Torille esiintymislava • Pusikot nurin ja maisemat näkyviin • Kemien ympäristön ”master plan” • Luontoreitit ja retkipaikat kuntoon – kumppanuussopimuksia järjestöjen ja kylien kanssa hoitotoimista • Keskuspuistoon kunnan polut ja kukkaistutuksia lisää kesäksi • Liikenneympyrän parantaminen • Merkkihenkilöiden hyödyntäminen • Positiivisuus • Keskuspuiston leikkipuiston kohentaminen • Opasteet ja kyltit ajan tasalle • Kirkkoniemeen uimaranta • Koirapuisto • Matonpesupaikka • Kasvimaapalstoja • Valaistu pulkkamäki • Linja-autopysäkeille katoksia 	<p>Kunnanvaltuusto Kunnanhallitus Ympäristölautakunta Sivistyslautakunta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kirkkoniemen uimarantaa parannettu kunnan merkittävällä tuella • Erityisesti kesäajan ilmeeseen panostettu esim. viheralueiden hoitamisen ja istutusten muodossa. • Karelian polut –hankkeella toteutettiin hienot maastopyöräilyyn ja patikointiin soveltuvat reitit. • Alkon palvelupiste aloitti Lämpöidean tiloissa loppuvuodesta 2019. Kunnan alueella on aloittanut useita uusia kahviloita ja uusia ravintopalveluita tullaan kehittämään Troikka-kauppakeskuksessa vapautuneisiin ravintolatiloihin. • Kesällä 2020 torilla tulee olemaan esiintymislava juhannusviikolta eteenpäin aina elokuun alkuun asti. Lisäksi torilla käynnistetään kesätorikokeilu. • Linjakkaan pääpysäkillä toteutettiin vuonna 2019 katos. • Heinäkuussa 2019 toteutettiin jättipalsamitalkoot Kemiessä yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen ja heidän venäläisten hankekumppaneiden kanssa osana Vieraslajit - Osaamisen ja aineistojen vaihdon yhteistyöverkosto -DIAS –hanketta. • Katualueiden valaistusta kunnostettu 2019, 18 959 €:lla. • Koivistontie, Mokintie, Susonpolku kunnostettu 2018, 194 489 €. • Hainarintie, Yrjöntie, Väinöntie, Suoniementie, Purotie, Leenantie, Maijantie, Wahrmanintie, Oechintie kunnostettu 2019, 216 197€.

		<ul style="list-style-type: none"> • Nymanin alue kuntalaisten olohuoneeksi • Liikuntamahdollisuudet myös kylillä • Lasketteluretket • Uimahalliretket • Kylille talkoilla kunnan tuella rantasaunoja 		<ul style="list-style-type: none"> • Yksityistieavustuksia jaettu yht. 200 000 € 2018-2019. • Uusia kasvimaapalstoja valmistui 2019. • Matonpesupaikka valmistui 2018, 13 699 €. • Keskuspuiston leikkivälineitä uusittiin 28 399 €.
Positiivista kuntamarkkinointia	Kunnan markkinointi-ilme uusittu	<ul style="list-style-type: none"> • Internet-sivut ja sosiaalinen media • Lehti-ilmoitusmateriaali • Kehittämispäällikön paikka täytetään • Fiksuilla teoilla ilmaista julkisuutta (esim. energiatehokkuustempot, työllistäminen, tapahtumat) 	Kunnanhallitus Johtoryhmä Kehittämispalvelut	<ul style="list-style-type: none"> • Uusi visuaalinen ilme otettu käyttöön, kehittämisspäällikön paikka täytetty ja some-aktiivisuutta nostettu selvästi 2019 aikana. • Uudet internet-sivut julkaistiin vuoden 2018 lopussa ja sivujen sisältöä päivitetään aktiivisesti. • Kunnan esitteet on uudistettu (paperinen ja sähköinen). Lisäksi esiteprojektin yhteydessä toteutettiin kunnan markkinointivideo. Videoita tullaan jatkossa toteutamaan kunnan omana työnä. • Sivistyksen Suakkunat.

Kunnan palvelutuotannon kehittäminen

Haaste	Tavoitetila 2021	Keinot	Vastuutaho	Toteuman arviointi (toimenpiteet ja niiden vaikuttavuus)
Taloudelliset voimavarat	Kuntatalous tasapainossa vuosina 2018-2021 Kuntatalous kestäväällä pohjalla myös seuraaville vuosille	<ul style="list-style-type: none"> Talouden seuranta ja ennakointi Toiminnan ja henkilöstön jatkuva sopeuttaminen ja kehittäminen suhteessa tuloihin ja asukkaiden tarpeisiin Toimialarajat ylittävä yhteistyö, kunnan ymmärtäminen kokonaisuutena Toimitilojen tarvekartoitus ja mahdolliset uudelleenjärjestelyt 	Kunnanvaltuusto Kunnanhallitus Johtoryhmä Toimitilapalvelut	<ul style="list-style-type: none"> Kuntatalous on painunut tappiolliseksi vuosina 2018 ja 2019, mutta arvioidaan olevan tasapainossa 2020 alkaen. Kuntatalouden toimenpideohjelma hyväksyttiin valtuustossa ja siihen liittyen YT-neuvottelut käytiin 11/2019 Valtaosa taloutta koskevaa ohjeistusta ja työkalut uusitaan/päivitetään 2020 loppuun mennessä.
Ilmastotavoitteet HINKU-kriteerien mukaisesti	Päästöohjelma laadittu Kasvihuonekaasupäästöt pienentyneet kunnan toiminnassa Kunta tunnetaan edistyksellisistä ilmastotempauksista Kuntalaiset innostuneet aiheesta	<ul style="list-style-type: none"> Päästövähennysohjelman laatiminen Energiatehokkuusinvestoinnit kunnan kiinteistöihin Aurinkopaneeleita katoille Sähköauto/-ja kunnalla ja kuntalaisten käytössä Kouluissa ilmastoteema 	Kunnanvaltuusto Kunnanhallitus Ympäristölautakunta Toimitilapalvelut	<ul style="list-style-type: none"> Kunta valmistelee kunta-alan energiatehokkuusohjelmaan liittymistä vuoden 2020 aikana. Tikkalan päiväkodin/koulun katolle asennettiin aurinkosähköjärjestelmä, johon saatiin tukea Business Finlandilta. Käenpesän päiväkodin katolle asennettiin aurinkosähköjärjestelmä omana työnä. Liikuntahallin lämmönvaihdinurakka 77 352 € ja päiväkotikiukaan lämmönvaihdin- ja aurinkopaneeliurakka 37 105 € toteutettiin 2019. Parantavat kiinteistöjen energiatehokkuutta.
Kunnallisten palveluiden kehittäminen	Palveluita ei ole vain turvattu, vaan niitä on myös kehitetty Kuntalaiset ovat tyytyväisiä kunnan tarjoamiin palveluihin	<ul style="list-style-type: none"> Kuntalaiskyselyt Henkilöstön vaikuttamismahdollisuudet Talousarviossa panostetaan toiminnallisiin tavoitteisiin ja tilinpäätöksissä toiminnan arviointiin 	Kunnanvaltuusto Kunnanhallitus Lautakunnat Toimialajohtajat Esimiehet Henkilöstö	<ul style="list-style-type: none"> Kunnanvaltuuston kokousten lähettäminen suorana kunnan Youtube-kanavan kautta otettiin käyttöön loppuvuodesta 2019. (AKO). Varhaiskasvatuksessa on kehitetty sähköisiä palveluita.

Asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Kunta on asukkaidensa omistama yhteisö, jossa ylintä päätösvaltaa käyttää neljän vuoden välein valittava kunnanvaltuusto. Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti: 1) järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja; 2) selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa; 3) valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin; 4) järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun; 5) suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa; 6) tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

Haaste	Tavoitetila 2021	Keinot	Vastuutaho	Toteuman arviointi (toimenpiteet ja niiden vaikuttavuus)
<p>Kuntalaisten osallistaminen ja aktivoiminen</p>	<p>Äänestysaktiivisuus on Tohmajärvellä maakunnan kärkitasoa</p> <p>Tohmajärveläiset osallistuvat järjestö- ja harrastetoimintaan aktiivisemmin kuin maakunnassa keskimäärin</p> <p>Elinvoimaneuvosto, vanhusneuvosto, nuorisovaltuusto ja vammaisneuvosto ovat aktiivisina vaikuttajina kunnan kehittämisessä</p> <p>Kuntalaiset kokevat voivansa vaikuttaa elinympäristöönsä ja kunnan asioihin</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ennakoäänestyspaikat jatkossakin kaupoissa ja kirjastoautolle laaditaan koko kunnan kattava ennakoäänestyskierrös • Järjestöjen kannustaminen ja huomioiminen • Aktiivisten toimijoiden palkitseminen • Kuulemis- ja kuntalaistilaisuuksien järjestäminen • Kyselyitä säännöllisesti tapahtumissa ja sähköisesti • Mahdollistetaan ideoiden esilletuominen mm. sähköisten kanavien kautta • Virkamiesten ja luottamushenkilöiden jalkautuminen 	<p>Kunnanvaltuusto Lautakunnat Luottamushenkilö- ja virkamiesjohto</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ennakoäänestyspaikat ml. kirjastoauto ahkerassa käytössä. • Eduskuntavaaleissa 2019 Tohmajärvellä ennakoäänestysviikkoa (42,3 %) oli Pohjois-Karjalan toiseksi korkein Rääkkylän jälkeen. Äänestysaktiivisuus kokonaisuudessaan Tohmajärvellä 67,4 %, mikä oli maakunnan viidenneksi korkein ja sama kuin Savo-Karjalan vaalipiirissä keskimäärin. Koko maan (72,4 %) tasosta ollaan kuitenkin kaukana. • Eurovaaleissa tohmajärveläiset olivat Rääkkylän ja Joensuun jälkeen Pohjois-Karjalan kolmanneksi aktiivisimpia (äänestysaktiivisuus 36,5 %, vaalipiiri 36,4 %) • Presidentinvaaleissa 2018 Tohmajärvi (68 %) Kontiolahden ja Liperin jälkeen Pohjois-Karjalan kolmas ja koko vaalipiirin (66,3 %) 7. • Kunnan internet-sivujen etusivulla on käytössä palautelomake. • Hämärätorilla on toteutettu kyselyitä eri teemoihin liittyen mm. Palvelutarjonta ja valtuutettujen kehittämisrahojen käyttökohteet.

Omistajapolitiikka

Kunnalla on merkittävästi omaisuutta ja vastuuta sekä suoraan kunnan taseessa että erillisissä yhtiöissä ja kuntayhtymäosuuksina.

Omistajaohjaus tarkoittaa toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä myötävaikuttaa yhtiön ja muun yhteisön hallintoon ja toimintaan.

Haasteet	Tavoitetila 2021	Keinot	Vastuutaho	Toteuman arviointi (toimenpiteet ja niiden vaikuttavuus)
Rakennuskannan ikääntyminen	Kiinteistökartoitus tehty, linjaukset päätetty ja toimenpiteet aloitettu	<ul style="list-style-type: none"> Kiinteistökartoitus Tarpeettomista kiinteistöistä luopuminen Säilytettävien kunnosta huolehtiminen 	Kunnanhallitus Ympäristölautakunta Toimitilapalvelut	<ul style="list-style-type: none"> Kunnan kiinteistöstrategia hyväksytty valtuustossa 2018. Purettu ja poistettu käytöstä tarpeettomia kiinteistöjä. Toteutetaan määrärahojen puitteissa.
Koulukeskuksen jatkokäyttö	Koulukeskuksen tyhjilleen jääneitä tiloja on ainakin osittain vuokrattu kunnan ulkopuolisille toimijoille	<ul style="list-style-type: none"> Muutostyöt Markkinointi 	Toimitilapalvelut Kehittämispalvelut	<ul style="list-style-type: none"> Potentiaalisia jatkotoimenpiteitä on ideoitu esimiesjohtoryhmän kokouksessa kesäkuussa 2019. Koulukeskuksen jatkokäytön suunnittelu käynnistetään helmikuussa 2020 Hackathon-tapahtumassa yhdessä Karelia-ammattikorkeakoulun kv-opiskelijoiden ja Tohmajärven lukion 1. luokkalaisten kanssa. Aktiiviset suunnittelu- ja markkinointitoimenpiteet aloitetaan tapahtuman jälkeen. Kiinteistölle teetetty kuntokartoitus.
Yritystoimitilat	Yhtiötetty ja kattavat kulunsa Saatu myytyä tiloja yrittäjille	<ul style="list-style-type: none"> Aktiivinen tilojen markkinointi vuokralaisille 	Kunnanhallitus Kunnanjohtaja Talous- ja hallintojohtaja Kehittämispäällikkö	<ul style="list-style-type: none"> Kunnan omistamat täysin liikekäytössä olevat kiinteistöt yhtiötetty, hallinta siirtyi Yrityspalvelut Oy:lle 6/19, suunnitelma yritystoimitilojen keskittämisestä konsernijohdon alaisuuteen 2020 aikana työn alla. Nymanin talon päätyhuoneisto on vuokrattu yrityskäyttöön.
Omistukset hajallaan	Yhtiöjärjestelyt tehty Asuntopalvelut yhdeltä luukulta	<ul style="list-style-type: none"> Päätöksiä 	Talous- ja hallintojohtaja Tekninen johtaja	<ul style="list-style-type: none"> Valmisteilla
Asuntojen käyttöaste	Vuokra-asuntostrategia on päätetty ja toimenpiteet aloitettu	<ul style="list-style-type: none"> Epäkuranteimmasta asuntokannasta luopuminen 	Toimitilapalvelut	<ul style="list-style-type: none"> Tikankontin käyttöaste vuoden 2019 lopussa oli 85,77 %

				<ul style="list-style-type: none"> Asuntostrategia hyväksytty valtuustossa 2019 aikana, ensimmäiset toimenpiteet aloitettu 1/2020. (VK) Kunnan kiinteistöstrategia hyväksytty valtuustossa 2018. Myllyrannan rt poistettu asuntokäytöstä. (JB)
Asuntojen kunto	Korjausvelkaa kurottu kiinni	<ul style="list-style-type: none"> Vuokra-asuntostrategian mukainen toiminta 	Kunnanhallitus -> Tikankontti Oy Toimitilapalvelut	<ul style="list-style-type: none"> Asuntostrategia hyväksytty valtuustossa 2019 aikana, ensimmäiset toimenpiteet aloitettu 1/2020. Kunnan kiinteistöstrategia hyväksytty valtuustossa 2018. Kunnostettu rivitaloaluoneistoja paremman käyttöasteen saavuttamiseksi Asuntoranta E- ja F-talot 85 311€, 2018 ja 21 250€, 2019.
Sote-palveluiden turvaaminen	Tohmajärvellä edelleen toimivat sote-palvelut	<ul style="list-style-type: none"> Edunvalvonta ja vaikuttaminen luottamuspaikoilla ja virkamiestasolla 	Valitut luottamushenkilöt Kunnanjohtaja	<ul style="list-style-type: none"> Siun soten paikallinen neuvottelukunta on kokoontunut säännöllisesti arvioimaan palveluita. Siun soten edustajia on käynyt valtuustoseminaareissa. 6.2. järjestettiin päättyneen palvelu-ulkoistuksen kokemuksia arvioiva seminaari.
Toimitilojen käyttöaste	Kunnalla on käytössään tarkoituksenmukaiset, riittävät ja terveelliset tilat kuntalaisten palvelemiseen ja henkilöstön työskentelyyn Terveyskeskuskiinteistön omistusjärjestelyt linjattu	<ul style="list-style-type: none"> Uusi koulukeskus Toimistotilojen tarvekartoitus ja mahdolliset muutostyöt 	Toimitilapalvelut	<ul style="list-style-type: none"> Uusi sivistyskeskus valmistuu 12/2020 Toimistotilojen tarvekartoitus tehty 2019, toimenpiteet kartoituksen perusteella jäävät taloudellisista syistä sivistyskeskuksen käyttöönoton jälkeiseen aikaan. Valtakunnallisen sote-uudistuksen edellisen version kariuduttua terveyskeskuskiinteistön omistajuuden suhteen ei ole katsottu tarvetta uudelleenarviointiin. Tiloista on vuokrasopimus Siun soten kanssa ja vajaakäyttöinen hallintosiipi on vuokrattu musiikkiopiston toimistolle.
Kunnan tahtotilan välittyminen ylikunnallisiin yhteisöihin	Tohmajärven kunnan edustajat tunnetaan ylikunnallisissa yhteisöissä aktiivisina ja linjakkaina vaikuttajina	<ul style="list-style-type: none"> Säännölliset omistajaohjauskustelut kunnanhallituksessa 	Kunnanhallitus Kunnan edustajat yhteisöissä	<ul style="list-style-type: none"> Omistajaohjaus on otettu vakituisesti asiakohdaksi kunnanhallituksen kokouksiin, joka mahdollistaa säännöllisen tiedonkulun.

Henkilöstöpolitiikka

Haaste	Tavoitetila 2021	Keinot	Vastuutaho	Toteuman arviointi (toimenpiteet ja niiden vaikuttavuus)
Henkilöstön saatavuuden turvaaminen	Oikeat ihmiset oikeissa paikoissa	<ul style="list-style-type: none"> Eläköitymisten ennakointi Oikea-aikainen, onnistunut rekrytointi Organisaation ja tehtävänkuvien tarkistukset tarvittaessa 	Toimialojen luottamuselimet Esimiehet	<ul style="list-style-type: none"> Eläköitymiset korvattu onnistuneilla rekrytoinneilla 2019 aikana. Toimialoilla tehty tarvittaessa muutoksia tehtävänkuihin. KuntaRekry käytössä 2019 alkaen. Avointen työpaikkojen some-markkinointi.
Henkilöstön osaamisesta huolehtiminen	Jokainen pääsee ammattitaitoaan täydentävään koulutukseen tarpeen mukaan	<ul style="list-style-type: none"> Koulutukseen pääsee ja kannustetaan Tulevaisuuden osaamistarpeiden tunnistaminen Omaehtoisen kouluttautumisen tukeminen Kehityskeskustelut 	Kaikki esimiehet Jokainen työntekijä	<ul style="list-style-type: none"> Koulutuksiin kannustetaan osallistumaan, omaehtoista kouluttautumiseen annetaan mahdollisuuksia, kehityskeskustelut pidetty säännönmukaisesti. Oppisopimuskoulutus käytössä teknisellä toimella. Koulutushalukkuuskysely henkilöstölle YT:n yhteydessä 12/2019
Työhyvinvoinnin kehittäminen	Työhyvinvointikyselyissä hyvät arviot	<ul style="list-style-type: none"> Työhyvinvointikysely Työyhteisössä yhteiset pelisäännöt, jotka ovat kaikilla tiedossa Hyvä johtaminen, mm. kehityskeskustelut hoidetaan Toimivat työnjaot ja prosessit Esimiesten kouluttaminen 	Henkilöstöjaosto Kaikki esimiehet Jokainen työntekijä	<ul style="list-style-type: none"> Työhyvinvointikyselyssä 11/2018 saatu kohtuullisen hyvät arvioinnit. Seuraavan kerran kysely 2/2020 kaikille kunnan työntekijöille. Työn vaativuuden arviointi (TVA)-palkkausjärjestelmän käyttöönotto 1.1.2019 kaikille henkilöstöryhmille. Työsuorituksen arviointi (TSA) -järjestelmän valmistelu ja käyttöönotto. Intran ja O365-järjestelmän käyttöönotto tehty 2019-2020. Joryt ja esimiesjoryt kokoontuvat säännöllisesti, niiden kokoonpanot päivitetty. Työterveyshuolto kattaa myös sairaanhoidollisia palveluita (KELA II-luokka, fysioterapiat)

		<ul style="list-style-type: none">• Esimiesjohtoryhmä toimii ja tieto kulkee• Virkistyspäivät• Henkilöstöedut ajan tasalla• Oikeudenmukainen palkkausjärjestelmä		<ul style="list-style-type: none">• Henkilöstöeduksi toivottuun ePassiin ei lähdetty.• Lähiesimieskoulutukset suoritettu 2017-2019 teknisellä toimella.
--	--	---	--	--